

ik : laat het je welgevallen.

Alfons Ik wenste al lang, dat je een besluit zou nemen en zeggen : hier ! het is genoeg. Je verrast mij met je gift.

Tasso Als jullie tevreden zijn, is het volmaakt want het hoort jullie toe. Ik zou kunnen zeggen : dit werk is van mij, als ik naar de vlijt keek, die ik heb besteed of naar de trekken van mijn veer. Maar als ik nader kijk, naar wat dit gedicht zijn innerlijke waarde en zijn waardigheid geeft, zie ik wel in, dat ik het alleen van jullie heb. De natuur had me uit willekeur de gave van het dichten geschonken. Maar jij verhief me uit een eng leven, nam elke zorg van mijn hoofd weg en gaf me vrijheid. En welke prijs mijn werk nu ook krijgt, ik dank hem aan jullie want het hoort jullie toe.

Alfons Voor de tweede keer verdien je alle lof en eert bescheiden jezelf en ons tegelijk.

Tasso De jongeling zonder daden, nam hij dit gedicht uit zichzelf? Het leiden van een oorlog, de wapenkunst, de wijsheid van de veldheer, de moed van de ridder, heeft hij die verzonnen? Heb jij me dat alles niet ingegeven, wijze, dappere vorst? Als mijn genie, dat er vreugde in zou vinden zijn hoog, onbereikbaar hoge wezen door een sterveling te openbaren. O kon ik zeggen hoe levendig ik voel, dat ik enkel van jullie heb wat ik breng.

Prinses Geniet nu van het werk dat ons verblijdt.

Alfons Verheug je in het succes.

Leonore In de roem.

Tasso Aan dit moment heb ik genoeg. Ik dacht alleen aan jullie, als ik nadacht en schreef. Hier is de kring, waar mijn ziel graag in verblijft. Ik luister hier toe, let op elke wenk. Hier spreekt ervaring, wetenschap, smaak. Jullie behagen was mijn hoogste wens. Je vermaken mijn einddoel. Alleen wie is zoals jullie, begrijpt en voelt. Die alleen moet oordelen en belonen.

Alfons Zo houd ik het eindelijk in mijn handen en noem het van mij. Niet voor niets laat het zich hier zien. De groene twijg hoort toe aan het leven. Heeft het toeval of een genie dit gevlochten en gebracht? Je weigert? Zie welke hand je deze mooie krans aanbiedt, die nooit verwelkt.

Tasso O laat me aarzelen! Ik zie toch niet hoe ik na dit uur moet leven.

Prinses Je gunt me de zeldzame vreugde,

Tasso, om je zonder woorden te zeggen hoe ik denk.

Leonore Leve de voor het eerst bekransde!

Prinses Met stille lippen beloont de vriendschap hier.

Tasso Neem hem terug weg van mijn hoofd. Neem hem weg! Vergeef, het is te veel. Neem hem op, Goden, en verheerlijk hem tussen wolken, dat hij hoog en hoger en onbereikbaar zweeft. Dat mijn leven een eeuwige gang zij naar dit doel.

Alfons Wie vroeg krijgt, leert vroeg de hoge waarde schatten van goed in dit leven. Wie vroeg geniet, ontbeert niet opzettelijk wat hij eens bezat. En wie bezit, die, moet gewapend zijn.

Tasso O vorstin, neem hem weg. Je ziet me nog eens voor je gekniel. Dat ik, als uit een mooie droom ontwaakt, een nieuw verkwikt leven voel.

Prinses Als je bescheiden rustig je talent kunt dragen, leer dan ook deze twijgen dragen, die het mooiste zijn, wat we je kunnen geven.

Tasso In het geluk verlaat ze me, mijn aangeboren kracht. Heeft de vreugde, de verrukking van dit ogenblik het merg opgelost in mijn leden? Mijn knieën buigen. Laat me dan beschaamd van hier gaan. Laat me mijn geluk in het diepe woud verbergen, zoals ik daar anders mijn lijden verborg. Daar wil ik eenzaam wandelen, daar herinnert geen oog me aan het onverdiende geluk. En als een heldere bron me bij toeval in zijn reine spiegel een man toont, die rust en nadenkt, wonderlijk bekransd, in de weerschijn van de hemel tussen bomen en rotsen, lijkt het me, of ik Elysium afgebeeld zie

op dat tovervlak. Stil bedenk ik me en vraag, wie mag de gestorvene zijn? De jongeling uit de verleden tijd? Zo mooi bekransd? Wie zegt me zijn naam? Zijn verdienste? Ik wacht lang en denk : kwam er toch een andere en nog een, zich bij hem voegen in vriendelijk gesprek. O zag ik de Heroën en Poëten van de oude tijd om die bron verzameld. Onafscheidelijk, zoals ze in het leven verbonden waren. Zo bindt de magneet door zijn kracht ijzer met ijzer vast samen, als hetzelfde streven held en dichter bindt. O mocht ik tegenwoordig zijn om hen, de grootste zielen, nu vereend te zien!

Leonore Ontwaak ! Ontwaak !

Tasso Ik lijk alleen afwezig, ik ben verrukt.

Prinses Ik ben blij, dat je zo menselijk spreekt.

1.4

Antonio Ik waag nauwelijks te zeggen, met welk genoegen ik opleef in jullie aanwezigheid.

Alfons Net op het goede moment. Antonio.

Welkom, die ons tegelijk jezelf en goede tijding brengt.

Prinses Gegroet.

Antonio We hebben nu wat we wensen en er is geen twist meer.

Leonore Ik begroet je ook, al ben ik boos. Je komt juist als ik moet vertrekken.

Antonio Zodat mijn geluk niet volkomen wordt.

Alfons Door welke middelen is de zaak gelukt?

Wie zuiver aan het voordeel van zijn heer denkt, heeft het zwaar in Rome. Want Rome wil alles nemen, geven niets. Op die wonderlijke grond zal de stap wel afgemeten zijn, als hij je tenslotte naar je eigen doel moet voeren.

Antonio Gregorius eert je. En groet en zegent je. Hij denkt met vreugde aan de tijd, dat hij je in zijn armen sloot.

Alfons Ik verheug me in zijn goede opinie, voor zover ze redelijk is. Van het Vatikaan af, ziet men de rijken al klein genoeg aan zijn voeten liggen, laat staan de vorsten en de mensen.

Antonio Hij ziet het kleine klein, het grote groot. Italië moet rustig zijn, hij wil vrienden zien in zijn nabijheid, vrede bewaren aan zijn grenzen. Dat de macht van het christendom, dat hij krachtig bestuurt, hier de Turken, daar de ketters kan verdelen.

Prinses Kent men de mannen, die hij meer dan andere begunstigt, die hem in vertrouwen benaderen?

Antonio Alleen een ervaren man heeft zijn oor, de werkzame zijn vertrouwen, zijn gunst. Stil en met mate weet Gregorius de zijnen te gebruiken, die de staat als wakkere mannen dienen, en vervult met een zorg twee verwante plichten. Hij heeft de staat van zijn jeugd af gediend en beheerst hem nu. Werkt met hoven, die hij jaren geleden al zag als gezant, en kende en vaak leidde. De wereld ligt even helder voor zijn blik als het voordeel van zijn eigen staat.

Wie hem ziet handelen, looft hem en verheugt zich, als de tijd laat zien wat hij in stilte al lang heeft voorbereid en volbracht. Voor zover ze nut heeft, eert hij de wetenschap. De kunst voor zover ze siert. In zijn omgeving mag niets nutteloos zijn. Wat waarde wil hebben, moet werken en dienen. Geen mooiere aanblik in de wereld, dan een vorst die wijs regeert. Een rijk waar ieder trots gehoorzaamt, waar ieder zichzelf meent te dienen omdat hem alleen wordt bevolen wat juist is.

Leonore Ik wens vurig zo'n wereld eens dichtbij te zien.

Alfons Toch om mee te werken, wel? Want enkel toekijken zal Leonore nooit. Het zou toch heel aardig zijn, mijn vriendin, indien ook wij af en toe onze zachte vanden in het grote spel konden mengen. Niet?

Leonore Je wilt me plagen. Dat lukt je niet.

Alfons Ik ben je nog veel van andere dagen schuldig.

Leonore Nu goed. Dan blijf ik vandaag bij jou in de schuld.

Alfons En denk je dat we de zaak spoedig kunnen beëindigen?

Antonio Het strookje land, dat hij je afstaat, weet hij net als je vriendschap, juist te waarderen.

Alfons Dan prijs ik deze dag van mijn leven als een dag van geluk en winst. Intussen heeft Tasso me ook verrijkt. Hij heeft Jeruzalem voor ons oververd en zo de nieuwe christenheid beschaamd. Met blijde moed en strenge vlijt een ver verwijderd en hoog gesteld doel bereikt. Voor zijn moeite zie je hem gekroond.

Antonio Je lost een raadsel voor me op.

Tasso Zoals je mijn geluk ziet voor je ogen, wenste ik dat je met dezelfde blik mijn beschaamd gemoed kon bekijken.

Antonio Het was me al lang bekend, dat Alfons mateloos is bij het belonen. Je ondervindt, wat elk van de zijnen al ondervond.

Prinses Als je ziet eerst wat hij gepresteerd heeft, zul je ons matig en rechtvaardig vinden.

Al wat de mensen eerbiedwaardig, beminnelijk kan maken, hult hij in een fabel. Tevredenheid, ervaring, verstand en geestkracht en zin voor het ware goede. Schalksheid, wijsheid en waanzin lijken wild heen en weer te woelen, maar blijven toch gelijk in de mooiste maat. Wij zijn de eerste stille getuigen van het succes, dat de wereld hem niet ontzegt en de komende jaren hem tienvoudig gunnen. Vergeef me, als ik me zo enthousiast voel, buiten mezelf gebracht in vreemd land.

Antonio Door jullie is hij al zeker van zijn roem. Wie zou mogen twijfelen, waar jullie prijzen?

Alfons Kom mee, Antonio. Ik heb nog veel te vragen. Dan kun je tot zonsopgang van de vrouwen zijn.

(Antonio volgt de vorst, Tasso de vrouwen.)

2.1

(zaal)

Tasso Onzeker volgen mijn stappen je, vorstin, en gedachten zonder maat of orde komen op in mijn ziel. Ik wil graag bekennen, de man die onverwacht op ons toetrad, heeft me niet zacht uit een mooie droom gewekt. Ik luisterde gretig naar de ervaren man, zijn zekere woorden. Maar ach, hoe meer ik luisterde, des te meer zonk ik weg voor mezelf. Ik vreesde als Echo aan de rotsen te verdwijnen. Een weergalm, een niets me te verliezen. Zijn gedrag, zijn woorden hebben me zo wonderlijk getroffen, dat ik me meer dan ooit dubbel voel. Opnieuw met mezelf ruzie en verward ben.

Prinses En pas leek je nog zo goed te voelen, dat held en dichter voor elkaar leven, elkaar zoeken en dat niemand de ander moet benijden. Als we een paar dagen met hem leven, stemmen de snaren zich wederzijds, tot een mooie harmonie ze gelukkig weer verbindt.

Tasso De eenzaamheid lijkt me te wenken, me vriendelijk toe te fluisteren : kom, ik los de twijfels op, nieuw gewekt in je borst. Maar als ik een blik op je werp, als mijn luisterend oor een woord van je lippen verneemt, dan wordt het om me heen een nieuwe dag en alle banden vallen van me af.

Prinses Neem er genoeg mee, vanuit een kleine staat, die je beschermt, als van een oever, rustig toe te zien op de wilde loop van de wereld.

Tasso Ik kwam hier als onervaren knaap, op een ogenblik dat feest op feest Ferrara tot het middelpunt van de eer leek te maken. Wat een aanblik was het ! Ik zal een gordijn trekken voor het hele, mij veel te helle schouwspel, dat mijn onwaardigheid me in dit mooie ogenblik niet al te heftig voelbaar wordt.

Prinses De feesten, die je roemt, heb ik niet gezien. Op de stille plaats, waarheen de laatste weerklink van de vreugde zich nauwelijks gestoord kon verliezen, moest ik veel pijn lijden en veel treurige gedachten. Met brede